

Er zijn verschillende scenario's om versnippering van de Veluwe tegen te gaan. Verwijdering van wildkerende rasters, aanleg van wildviaducten, een weg op pijlers en verplaatsing van een industrieterrein. Maar welk scenario is het meest effectief voor het verbeteren van de ecologische kwaliteit van het gebied voor het edelhert en wild zwijn? Het verwijderen van wildkerende rasters geeft ecologische winst. Dat geldt ook voor de aanleg van wildviaducten. Maar zijn dat gedachten vanuit een Veluws of een Europees perspectief? Dat is bepalend voor de keuze.

FOTO'S OP DEZE PAGINA'S: BAS WORM

Geen rasters voor edelhert en wild zwijn

Veluwse ontsnipperingsscenario's op effectiviteit getoetst

De Gelderse Veluwe, met honderdduizend hectare het grootste bos- en natuurgebied van Nederland, moet zich staande houden te midden van bedreigende ontwikkelingen. De snelwegen A1, A28, A12 en A50, groeiend toerisme en militaire terreinen dragen bij aan de versnippering van de Veluwe. Tegelijkertijd groeit het besef dat de Veluwe mens en dier meer te bieden heeft dan een groot aantal versnipperde blokken en willen de betrokken instanties en terreineigenaren tot optimale samenwerking komen. De totaal begrote kosten van tweehonderdmiljoen euro voor ontsnipperingsbeleid geven hier-

aan uitdrukking. In opdracht van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij onderzocht Alterra de gevolgen van ruimtelijke veranderingen op de Veluwe voor diersoorten en hun leefgebied.

Vijf scenario's

Er werden vijf scenario's om de versnippering van de Veluwe terug te dringen beoordeeld op ecologische effectiviteit voor edelhert en wild zwijn. Het eerste scenario handhaaft de bestaande situatie. Andere scenario's richten zich op de effecten van de verwijdering van wildkerende rasters, al

dan niet in combinatie met de aanleg van een wildviaduct (over de A50 bij Hattem of over de A12 tussen Ede en Oosterbeek). Ook het effect van het terugbrengen van het Renkumse beekdal in meer natuurlijke staat, door het verplaatsen van een industrieterrein en het plaatsen van de weg Renkum-Wageningen op pijlers, is onderzocht.

Om een vergelijking van scenario's mogelijk te maken, zijn graadmeters voor het beoordelen van de ecologische processen opgesteld. Alterra-onderzoeker drs. Rogier Pouwels licht deze werkwijze toe: 'De ecologische graadmeters geven voor bepaalde diersoorten de belangrijkste aspecten van versnippering weer. Deze soortspecifieke graadmeters geven aan wanneer een proces onder een kritische waarde komt, waardoor de soorten niet goed in het landschap kunnen overleven. Voor edelhert en wild zwijn betreft het de graadmeters "aantal hectares in stabiele leefgebieden", "ruimtelijke samenhang" en "Europees ecologisch netwerk voor grote zoogdieren". Per graadmeter wordt aangegeven welk scenario de meeste winst oplevert.'

Ecologische winst

Het opheffen van wildkerende rasters – een maatregel in alle nieuwe scenario's – draagt bij aan het aantal hectares in een stabiel leefgebied. Deze maatregel levert veel ecologische winst voor het wild zwijn: het aantal hectares in stabiele leefgebieden wordt twintig procent groter. Het edelhert profiteert iets minder van deze maatregel. Ook voor de tweede ecologische graadmeter, de ruimtelijke samenhang, heeft verwijdering van de rasters veel effect. Als ze worden weggehaald, heeft bijna de gehele Veluwe een goede samenhang voor edelhert en wild zwijn. Een andere maatregel in de doorberekende scenario's is de aanleg van wildviaducten. Een wildviaduct tussen Ede en Oosterbeek (over de A12) is voor wild zwijn en edelhert ecologisch gunstiger dan een wildviaduct bij Hattem (over de A50). In het eerste geval ontstaat een groter leefgebied.

Voor de derde ecologische graadmeter, Europees ecologisch netwerk voor grote zoogdieren, zijn andere overwegingen van belang. De beste aansluiting op een Europees netwerk ontstaat als er een wildviaduct bij Hattem komt, in plaats van tussen Ede en Oosterbeek. Voor de aanleg hiervan

is echter internationale samenwerking nodig; de knelpunten liggen in Duitsland. De andere oplossing, over de A12, heeft het nadeel dat veel autosnelwegen de route doorkruisen, maar het voordeel is dat er reeds plannen zijn in de regio's waar een van de knelpunten ligt. Alterra-onderzoeker dr. Geert Groot Bruinderink: 'Met andere woorden: binnen de Veluwe zou voor een wildviaduct tussen Ede en Oosterbeek moeten worden gekozen, maar vanuit het ecologisch perspectief van een Europees netwerk valt de keuze op een wildviaduct bij Hattem en – wellicht nog beter maar in deze studie niet onderzocht – bij landgoed Middachten aan de zuidzijde van de Veluwe. Om een keuze te kunnen maken, is verder onderzoek nodig, ook naar aansluiting bij lopende planologische ontwikkelingen.'

Duurste scenario

Het duurste scenario, een meer natuurlijke inrichting van het Renkumse beekdal, heeft minder effect op de ecologische kwaliteit van de Veluwe voor het edelhert dan voor het wild zwijn. Dat komt doordat vooral het wild zwijn aan nattere leefgebieden is gebonden, onder andere tijdens de migratie. Door de Veluwe als studiegebied af te bakenen, zijn de effecten van wildviaducten en de verplaatsing van het industrieterrein niet groot. Hiermee wordt alleen aan de rand van de Veluwe extra samenhang gecreëerd. Voor het behoud van edelhert en wild zwijn in Nederland is het echter van belang de Veluwe te ontsluiten en dan worden dit soort maatregelen van zeer groot belang. Voor beide hoefdiersoorten is onderzoek nodig naar de effecten van wildviaducten op de ruimtelijke samenhang met gebieden als de Sallandse en de Utrechtse Heuvelrug en aan de zuidoostkant Montferland, de Geldersche Poort, het Reichswald, enzovoort. Ook kan zo voor beide soorten in beeld worden gebracht in hoeverre de ruimtelijke samenhang met de grootschalige natuurgebieden in Overijssel en Drenthe toeneemt bij aansluiting op de Veluwe. ■

Meer informatie vindt u in 'Ecologisch rendement van ontsnippering – de casestudie edelhert en wild zwijn Veluwe', door R. Pouwels, G.W.T.A. Groot Bruinderink en H. Kuipers Alterra-rapport 533 Voor prijs en bestelwijze zie pagina 17 e.v.

